

Vzpomínky na Vojtu Náprstka

od Bořta Podlipského

(z časopisu "Lid")

(Přeloženo)

Avšak zájmy humanitní, sociální, praktických pokroků technických zastával on sám a k tomu směřovaly jeho velepamátné přednášky. Do těchto zájmů zahrnul Náprstek otázku lidskou. Uchopil se jí se státní praktické nutnosti a vřelých praktických, to jest se stránky jediné převedl. Tato otázka stala se mu vedle státního průmyslového musea hlavním úkolem života. Jeho ústa, píseň a důvera k tomuto podléhajícímu pohledu vzrostl nehlouběji pohnutí v každé myslí české trpící podivnou a nepřirozenou záští na každé povaze ducha českého.

V těchto vzápomenutelných přednáškách porušoval leny k inteligentnímu pojmání české práce, k rozumnému konání jejímu, k životní dráhoennému času a k použití času toho ku vzdělání ducha. A tu hned ukázal také dráhu různé blahodárné činnosti české. Dokládá vše bohatými příklady českého působení v oboru humanitním, ve školství, ve vědecké a umělecké činnosti. Měl podobizny, vyobrazení budov k účelům blahodárným, diagramy, plány, mapy po ruce a ukazoval vše názorně.

Z těchto přednášek, ve kterých byl zahrnut obšírný program a spolu úvod jeho činnosti budoucí, celého plánu životního, vznikl v pravdě akademický běh přednášek směru encyklopaedického pro dámy, který u sebe pořádal po dvacet roků každou zimu o 1. prvního listopadu do polovice května každou neděli.

V letním období vystřídaly tyto přednášky vycházky a výlety, navštěvy dobročinných, vzdělávacích ústavů, nemocnic, trestnic, všeho, co se dovolává úcty lidumilné. Výlety braly se za historickými památkami, některé většinou každého léta pořádané směřovaly ku poznávání památných a pozoruhodných krajín české vlasti. Za válečné doby bylo ranějším vojenským přispíváno, byla jim povzbuzením jeho věnována od dámy péče i úleva. Totéž dělo se za jiných kalami. Mnohé dámy věnovaly se jako předčitatelky v ústavě slepých. Vše to bláží se ve přítomné chvíli omamujícího smutku ku vzkříšení v upomínce a táhne duši jako řada šťastných, zářivých dnů, vpletených ve vědnosti trudu.

Když Náprstek sezval poprvé kroužek dam do svého přibytku na přednášku o šití na stroji, tehdy ještě neslychaném, zavřela společnost v místnost zařízenou praktickým a mile útulným vkusem. Zeď dvou pokojů byla proražena a tím utvořena stěna na knihovnu a spolu čítárnu a posluchárnu. Z bývalé jakési sušárny utvořena terasová rozkošná zahrádka dívající se do oken přívětivé místnosti. Vodotrysk v zahradě pleskal za ticha v čítrně. Krotké ptáctvo zobalo poskytnutého zrna a drobtů a přelétalo za přednáškou kolem oken. Úzký pokoj vedle krásné a prostorné síně byl a zůstal ložnicí a pracovnou Náprstkovou a jediným jeho úkrytem ve přibytku po celý den věnovaném obecnému českému, hostům z ciziny, styku vzájemnému různých osobností hledajících pomůcek vzdělávacích v tomto zdroji duševního ruchu.

Ta řada oněch šťastných dnů je hluboce vryta v paměť a v srdce všech, které ještě měly štěstí jich se účastnit. Když bylo by možno zachytit je všechny věrně, dopodrobna, se zvláštním půvabným leskem svátcovním jejich.

Bývaloť v pravdě svátkem, když hrnuty se v neděli ráno o desáté hodině davy horlivých, zvátečně naladěných posluchaček po schodech to

hoto domu podlé té starodávné pavlače do čítrně knihami naplněné, ozdobené podobiznami čestnými a předními nejnovějšími do muzejních sbírek připravenými, prodouhá té vlní květín. Bývaloť živo, bylo o čem rozmlouvat. Místností rozléhal se jako hukot vřel. Dvěte Náprstkovy pracovny otevřely se. Hostitel objevil se. Ten drabý choděný hostitel! Shromáždění bylo jeho objevením se elektrizováno. Neviděla jsem nikdy fysiognomie, aby se v ní tak zrodila radost z dobra a z jeho úspěchu, jako Náprstkovu. Byla to určitá záře a v očích svět. Jeho dohrávký úsměv a veselá veselá působily jako slunce.

"Těť mne, že jete se tak hojně dnes sealy." říkával. "Tak prosím, shyste se uveleblily a po přednášce neutečte hned. Někdy utíkáváte, jakoby hořelo. Toho není třeba. Mám vám potom co říci."

S úsměvem za hlasitého volání dam: "Těťme se na to," zmizel ve svém kabinetu. Někdy vyšel zase a říkal: "Tak jete se uveleblily? Měle se zařít?"

Po přednášce objevil se on za stolkem: "Teď litaly jete nebeským prostorem mezi hvězdami, ale nemohu vám pomoci, musíte se vrátit na zemi a vyslechnout moje cifry." S takovým rozkošným humorem skoro vždycky zahajoval co měl říci. Uváděl pak sbírky nějaké anebo výzval k nějaké činnosti, oblaňoval nějaké dáry. Často předlétal jistou zářivou odkazem museu od nejméně známé dámy. Jeho tak dojímá sloh té závěti, že mu při čtení hlas selhával. Podobně dojat býval při oblaňování jakékoli zprávy neb záležitosti od bratří Čechů amerických. Předlétal také listy členů naší společnosti vzdálených. Krátce a jadrně promlouval o tom kterém zájmu, na němžto právě záleželo, a tu, končil-li, bývalo voláno: "Ještě něco, několik jen slov!" Ach, Bože! A teď voláme to zas: "Jen několik ještě slov! Jen několik ještě roků!" Zvláštní přívuk mělo Náprstkovu "dobré jitro" vřel-li někoho. Nemožno vypsati, co v tom bylo bodrosti, energie a srdečného vítání. Vybízím jen, aby si ten milý přívuk připamatoval každý, kdo jím byl potěšen a osvěžen.

Za mládí byl Náprstek výtečným zpěvákem. Hlas jeho měl neobyčejnou lahodu. A nadlibozvuk jmal srdce výraz jasný, bez chmury a mlhy, jakým byl též výraz jeho fysiognomie.

Po přednášce a po Náprstkovu doslova býval zaveden sborový ženský zpěv, po mnohá léta výtečně řízený slečnou Zdenkou Havelkovou, nyní provdanou Hlavkovou.

Tim bývalo dojemně a slavnostně skončeno nedělní to dopoledne. Na výletech a vycházkách Náprstek přiležitostně také promlouval a každé slovo padalo do srdce. Geniálním nápadem jeho bylo: že na výletě při jízdě po železnici vyžadoval knihy, brožury a časopisy z okna vagonu, tu hliadači železničnicku, onde osmělému pasáku, jakoby zázrak se byl dočkal.

Nemohu také nezpomenouti, že byl on tvůrcem dětských slavností, výletů a her. Nezahrnují této obřile všechna data a podrobnosti tohoto ani jiného odvětví jeho činnosti. Po dávám pouze odlesk její, jak se mi objevil na povrchu tůně nás všech hlubokého bolu a žalu. Avšak at podávám pouhý jen odlesk, vychází z něho na jevo, jaký význam a jaký účinek měla tato stránka Náprstkovy činnosti. Jak on byl sám organisátorem Čechů amerických, tak že se v jiném tom dílu světa udržují, netrácí se a jednotu nové Čechie tvoří, s mateřskou zemí ve stálém spojení trvají: tak zorganizoval on sám snahu českých žen.

Nazval společnost svoji Ameri-

ckým klubem českých dam vřelým k ideám novým z Ameriky od něho přinešeným. Sám kryl všechny hmotné výlohy, veškeré vzdělávací činnosti těchto dam a když horlivě se bláskaly se svou hřívenou k dílu, zavřel sbírku na divěl širokém, na všeobecné strážky stl.

Z těchto začátků jeho vyplynuly české podniky a nyní již spolky české, všechny přednáškové podniky, veškeré nyní již such vzdělávací a pokrokové české. Tím byl tedy Náprstek lenám v našich vlastech. (Dokoučent.)

Jak skončí lidat to!

Otázka tato jest ovšem tusa a tusa málo časová, ale myslíte dobu moderní zajfma hodné, nutně ji k různým hypotézám i bobatým dškazám. — Proslulý Flammarionův spis "Konec světa" byl právě výdka český a postarým způsobem, jímž lid světovou katastrofu, zajisté povzbudiv mnohého našeho čtenáře k vážnému přemýšlení.

S novou domněnkou přihlíáel se teď anglický učenec Ravenstein o jehož teorii se již dočítáme dškladnějších zpráv. Náš učenec rozmožuje jen řadu dosavadních kombinací: některý jeho předoběde tvrdil, že naše země zhyne srážkou a kometou, jiný dokazoval, že na tuto srážku nedojde a naše planeta je schladne i zmrazne na kout, třetí mnt, že moře vystoupí z břehů a zaplaví všechno žijící (což by ovšem nebylo naprostým koncem všeho organického života) a mnozí učenici zase prorokují nám stejnou zkázu jako životu na něšeti. Země bude prý zkrátka zbavena svého vzduchového obalu a dočká se toho, čeho se máme již dávno dočkat, totiž naprostého vymření nedostatkem vzduchu.

Angličan Ravenstein neshlíá těchto náhledů o způsobu, jímž v dohledné či nedohledné době sejdou naši potomci se světa. Jak označuje jeden francouzský list, bude dle theorie Ravensteinovy "la fin du monde par la faim du monde" — svět skončí hladem světovým.

Arglický učenec totiž vypočítal, jak dlouho prý ještě stačí země na výživu svého tvorstva, čili kdy přijde doba, v níž bude musit lidstvo buď hladu zemřít, anebo se navzájem snst samo. Tvrdí, že tato hrozná alternativa nastane, jakmile bude na zemi žít šest miliard — 6000,000,000 — lidských tvorů. A těmto miliardám prorokuje Ravenstein život i smrt v době dosti krátké, t. j. za 281 let, čili leta Páně 2175. Dělnás tedy od tohoto domněle hrozného roku do budoucnosti jen doba o 7 let větš, než do minulosti od bitvy bělohorské.

Dnes jest celá země obydlena asi miliardou lidí; pan Ravenstein pak vypočetl, že každého desetiletí přibude na světě o 8 procent lidstva a že neuplyne tudíž ani tři sta let do těch nešťastných šesti miliard.

Ravenstein ostatně není první, kdož o výživě budoucího lidstva uvažuje. Již slavný jeho krajan Malthus, člen anglické i francouzské akademie, řčil poměr obyvatelstva k prostředkům výživy a sledal při tom, že se počet lidstva na světě — neudá li se nějaká neobyčejná zhubná katastrofa — zdvojnásobí vždy v 25 letech a geometrickým vzrůstem že přibytke ten pokračuje. Ale Malthus sám není přesvědčen o zaručenosti vřchtu svých theoretických výpočtů a všemožně se snaží, aby sám našel proti nim dosti důvodů.

Výpočty obou anglických učenců se tedy neshodují, ale tak lichý přec nejsou ve svém vlastním účelu, t. j. ve vřetřování nezvratného fakta, že budoucím generacím hrozí ze vzrůstu lidstva vážné nebezpečí. Nejpředněji sociologové a badatelé národobospodářští již dlouho snaží se tento nezbytný problém rozluštit. A zlý duch lidských dějin mimoděk

chce z jejich bláňání čerpat důkazy pro domnělou svou hrozbu pravdu, že jsou k zachování lidstva obrovské, ništel války vlastně nezbytny a všechny mikroby, zvířata nejzhubnější epideemie, že jsou vlastně pro nás potomky pravým dobrodiním.

Jaká to děsivá perspektiva! Attilla, Tamerlan, Napoleon byli by si dle toho sfakali o rozvoj lidstva daleko větší zásluh, nežli Pasteur a nejnověji snad i Behring!

Zatím už se jinde přemýšlí zase o tom, jak by se možná vyhladovění světa uměle protáhlo. Redaktor "Philadelphia Record" intervivoval spon-í onehdy jakous chemickou kapacitu a svěděl, že prý dojde v budoucnosti na umělou výrobu všemožné potraviny, ba že i maso bude časem uměle vyráběno! Tento chemik — ovšem Američan! — je prý dokonce přesvědčen, že se ještě sám takového "umělého" beefsteaku či kotletů před svou smrtí najř. V zájmu budoucnosti lze mu arci z té duše přát dobrého chutnání.

Aprés nous le déluge! Po nás ať přijde potopa! Tato slova Pompadouršna se už citují přes sto let a pořád se neplňují. Není sice pochyby, že sociální otázka, otázka velikých daní, neodbytně tluče na dvěře všech těch, jímž jest péče o blaho lidské nložena, ale tam dosud ještě nedospěla, aby musila — zoufat a panem Ravensteinem. Dokud vedle hladovětích zástupů dělnických bude ještě plno lidí zbytečně vzdělaných, statky polehnaných, dokud onen kus chleba, jehož se nedostává chudšasu, bude v stonásobně větším množství lakotně uzainčen ve spřáčkách kapitalistů, nebude snad třeba, aby se pomýšlelo — na umělou výrobu výživných přirodin. N. L.

Severovy prášky proti bolestem hlavy pomohou vždy. Mějte je po ruce.

Kukuřiči nyní jest čas kupovat

Posleťte své objednávky starřm, osvědčeným obchodníkům

S. H. Wood Produce Co. 6. Číslo 6. Wall St., New York, U.S.A. Guaranty Loan Building, Minneapolis.

Za \$ 50.00 závd. koupíte 1,000 buřů. Za \$ 250.00 " " koupíte 5,000 buřů. Za \$ 500.00 " " koupíte 10,000 buřů.

CHCEME

50,000 kar. šis. 1. severní plence. 10,000 " " 2. a 3. kuklice. 5,000 " " 4. ječmene. 5,000 " " lenu. 5,000 " " sena.

K dodání v Chicagu, Minneapolis a Duluth. Máte-li nějakou k proání, pište o ceny. Mělejte na nás tahnout na polovinu obnos hned a poslat draft s připojeným listkem nákladním ku kolekt. Bude hned vyplacen; zbytek bude vyplacen hned jak je kára zvažena a obsah prohlédnut, aneb můžete poslat nákladní listek na nás a my pošlem peníze po express na naše útraty.

Táňte peníze a adresujte všemku korespondenci na naši štaťovnu v Minneapolis.

S. H. Wood Produce Co. OBCHODNÍCI S OBLÍM. 913 a 917 Guaranty Loan Building. MINNEAPOLIS, MINN.

Slaninu nyní jest čas kupovat

Posleťte své objednávky starřm, osvědčeným obchodníkům,

S. H. Wood Produce Co. 6. Číslo 6. Wall St., New York, U.S.A. Guaranty Loan Building, Minneapolis.

Za \$100.00 závd. koupíte 100 sudů. Za \$250.00 " " " 250 sudů. Za \$500.00 " " " 500 sudů. (Píšte anglicky.) (D-H-K-TITečm)

Žádná neúroda v Colorado!

Statistika vydaná zemědělským odborem ve Washingtoně vykazuje, že Colorado jest nejlepší stát co se týče úrody, jakosti a tržní ceny.

Máme několik pěkně vzdělaných coloradských farem, velké i menší, dosti vody pro zavodňování. Zde jest vždycky domácí trh na rolnické plodiny a ceny dobré.

Geny od \$5 do \$50 akr, zahrnuje v to právo na vodu a vše jiné zdokonalení. O podrobnosti pište:

S. H. Standart, P. O. Box 1352, DENVER, COL. W28cm3

Dr. C. ROSEWATER Office: 222 v Bee bude... Residence 563 ul. 26. ul. St. Mary... Telefon 1217

Dr. E. Holovchinský CESKY LÉKAŘ. Office na rohu 15. a Howard ul. Nad J's Block, čis. 4261 210. OMAHA, NEB. Čes. telefon 1439.

Hostinec u Města Prahy. Nejlepší český HOTEL a RESTAURACE v OMAZE. V. L. VODIČKA & CO. 1204 J. B. ul. Naproti Pokroku Zápádu. Omaha, W.

CLARKE'S PURE RYE. Total jest nejlepší k... RICHARDSON DRUG CO. — Omaha, N. E. E. BRUCE & CO. — Omaha, Neb. H. T. CLARKE DRUG CO. — Lincoln. HORNICK, HESS & MORE — Sioux City. McPIKE & FOX — Atchison, Kans. GEURCHILL DRUG CO. — Burlington, Ia. WOODWARD, FAXON CO. — Kansas City, Mo. GLENEY & McDAID. — Clinton, Ia. W. A. HOVER & CO. — Denver, Col. LYMAN ELIEL DRUG CO., Minneapolis, Minn. SPINK & KEYSER DRUG CO. NOYES BROS. & CUTLER, St. Paul, Minn. RYAN DRUG CO., St. Paul, Minn.

Colburn, Birks & Co BEST WHISKEY

Proč trpět Zlatou žílou. Tuto mašť jest zaržena vřelými křemíky... NORTON REMEDY CO. CHICAGO, U.S.A.

Čechové! Jedete li do staré vlasti, račte so zapamatovati, že cestujíc a jte kufry hned po přistání parolodě depravují se yo železnici bezplatně až do města Bremen. Čechové sobě uspořiti zbytečných vydání, nesvěřujte po přistání lodě nikomu tickety a kufry, nýbrž posekejte třm až dojedete do města Bremen pak teprve odevzdejte své tickety kufry jedině české firmě:

Kareš & Stotzký, V BREMEN. 29 Bahnhofstrasse 22. WEISELJ. Prací stroje. DIETHER & BARROW